januari - maart 2005, prijs los nummer € 3,-

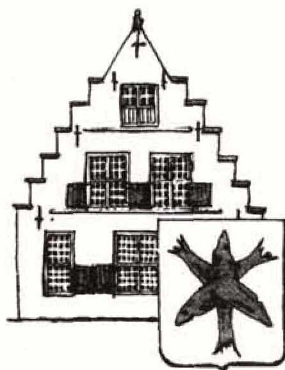
"DE KLINK"

kwartaaluitgave van

GENOOTSCHAP "OUD ZANDVOORT"

Een blik op de toekomst...

"DE KLINK"

Kwartaaluitgave van

GENOOTSCHAP

"OUD ZANDVOORT"

25e jaargang, nummer 97

Laatst bezocht ik het Zandvoorts Museum. Bij binnenkomst werd ik vriendelijk ontvangen door de dames achter de balie. Zij vertelden mij wat ik kon verwachten in het museum. In de oudheidkundige afdeling wordt de Zandvoortse historie tentoongesteld. Daarnaast zijn er de stijlkamers, visserij-attributen, scheepsmodellen, modellen van oude gebouwen en videopresentaties. Een groot aantal vrijwilligers, leden van het Genootschap Oud Zandvoort, runt onder leiding van de door de gemeente aangestelde beheerder het museum. Een uitgebreide bibliotheek met boekwerken over de historie van Zandvoort, de natuur rondom Zandvoort en alles over de vroegere visserij, kan op aanvraag worden ingezien. Het museum heeft een rechtstreekse verbinding met de Archiefdienst van Kennemerland in Haarlem, waarvan het (foto)archief op de diverse computerschermen kan worden geraadpleegd. Door vrijwilligers terzijde gestaan kan de bezoeker ook het Zandvoortse foto- en genealogische-archief inzien. De Bomschuiten Bouwclub heeft de meeste schaalmodellen gemaakt wat duidelijk te zien is op de bijschriften met verklaringen met jaartallen. Er is een grote inbreng van Zandvoortse families hetgeen blijkt uit de verscheidenheid van tentoongestelde stukken voorzien familieteksten. In het gezellige zaaltje zijn regelmatig voordrachten onder auspiciën van het Genootschap Oud Zandvoort over onderwerpen als: "Bijnamen op de gevels" , "Jutten langs de vloedlijn" en "Zandvoort op linnen". Een aardig folkloristisch element is dat vele bruidsparen zich laten fotograferen tegen een Zandvoortse achtergrond. Zo'n weddingparty wordt meestal opgeluisterd door de Folkloristische groep "de Wurf", die graag de serverende taak op zich neemt. Deze groep is ook te vinden bij elke opening van een nieuwe wissel-tentoonstelling. Bij de samenstelling van deze tentoonstellingen gaat de voorkeur uit naar Zandvoortse artiesten. In dit kader moet zeker genoemd worden het door de gemeente in het leven geroepen cultuurfonds, waardoor kunstaankopen, bv.in veiling, snel kunnen worden geëffectueerd. In samenwerking met o.a. het "Juttersmuseum" worden regelmatig educatieve puzzeltochten voor de Zandvoortse (school)jeugd opgezet. Al met al kwam ik tot de ontdekking dat het museum het hart van het culturele leven in Zandvoort is en daarnaast ook nog een voortreffelijke slechtweer-attractie, die alle dagen open is voor de badgasten.(N.B. meer dan 30.000 bezoekers per jaar) Daarom ook steunen de Zandvoortse ondernemers deze voor Zandvoort zo belangrijke trekker in alle denkbare opzichten. Na in het Zandvoorts hoekje nog een kopje koffie gedronken te hebben met een gratis "knoissie" liep ik met een voldaan gevoel het museum uit en keek toen recht in de grote vragende ogen van onze dorpsomroeper Klaas Koper, waarop ik wakker schrok.

Ger Cense
Voorzitter GOZ

Met leedwezen heeft het bestuur van het Genootschap Oud Zandvoort kennis genomen van het overlijden op 6 december 2004 van haar oud bestuurslid

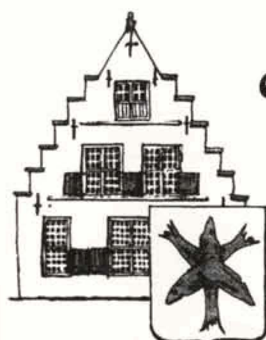
Jelle Attema

Vanaf 1986 heeft Jelle Attema zich meer dan 10 jaar ingezet voor het Genootschap Oud Zandvoort. Door zijn bestuurlijke ervaring, zijn interesse, kennis en liefde voor Zandvoort heeft hij een belangrijke bijdrage geleverd aan het behoud van het culturele erfgoed van onze badplaats. Ook na deze bestuurlijke periode bleef hij zeer geïnteresseerd in het wel en wee van Zandvoort. Wij gedenken hem met dankbaarheid.

Namens het bestuur van GOZ
Ing. G.A. Cense, voorzitter

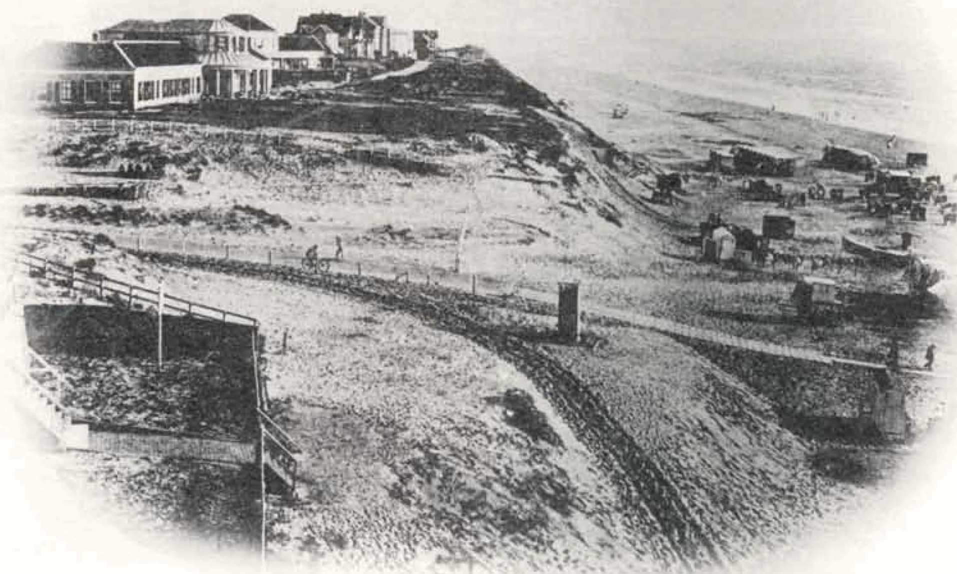

Het bestuur van het Genootschap "Oud Zandvoort" nodigt u uit tot het bijwonen van de

"Genootschapsavond"

op vrijdag 11 maart 2005

De avond zal zoals gebruikelijk gehouden worden in gebouw "De Krocht".
De zaal is open om:

19.15 uur	Vanaf die tijd kunt u genieten van de doorlopende diavoorstelling over Zandvoort van vroeger, verzorgd door Ton Drommel.
20.00 uur	welkomstwoord door voorzitter G.A. Cense
20.10 uur	Zandvoort door de eeuwen heen, presentatie door Ger Cense
21.15 uur	Pauze (waarin nog loten te koop zijn)
21.35 uur	Verloting
21.45 uur	**Zandvoort in de vorige eeuw deel 2.** Een 2e film samengesteld en bewerkt door **Cor Draijer** uit ter beschikking gesteld privé materiaal.
22.15 uur	Sluiting of.........**op verzoek een herhaling van deel 1!**

Rondom Badartsen en Thalassotherapie in Zandvoort omstreeks 1900

Op sommige prentbriefkaarten uit het begin van de twintigste eeuw treft men op de adreszijde een poststempel met Zandvoort-Bad aan. Ook aan de voorzijde vindt men deze aanduiding. Dit was kenmerkend voor het feit dat men Zandvoort wilde profileren als badplaats. De visserij speelde in die tijd vrijwel geen rol meer als bron van inkomsten. De aanleg van een klinkerweg naar Zandvoort (1828) en de stichting van het Groot Badhuis in dezelfde tijd maakten het mogelijk dat Zandvoort een badplaats werd. Met de opening van een spoorbaan (1881) en het station Bad-Zandvoort werd de basis gelegd voor zowel een nationale als internationale snelle bereikbaarheid.

Zwemmen in de zee is echter totaal iets anders dan baden. De zee bij Zandvoort is met uitzondering van een enkeling niet erg geschikt om in te zwemmen vanwege de vaak sterk wisselende stromingen. Baden is echter geen probleem, met name niet in binnenbaden die gevuld zijn met zeewater. Er werd zelfs een genezende werking aan toegeschreven.
De Romeinen schreven indertijd aan baden ook al een heilzame werking toe, denk aan de Romeinse badhuizen. Water zuiverde lichaam en geest. Zelfs de Ark van Noach werd met water gereinigd. Het zeezout voegde er nog een extra dimensie aan toe. De badcultuur is eigenlijk van alle tijden, denk aan de bad- en kuuroorden in o.a. Duitsland en België.

Reeds in de zeventiende eeuw zijn er Nederlandse publicaties verschenen, waarin de genezende werking van zeewater wordt beschreven. Midden negentiende eeuw ontstaan er langs de Nederlandse zeekust diverse badplaatsen.
Zandvoort is er daar een van. Men moet zich bedenken dat omstreeks het begin van de twintigste eeuw het therapeutische arsenaal van de toenmalige artsen niet erg groot was. Antibiotica bestonden niet en veel kinderen stierven aan simpele bacteriële infecties. Tot aan de tweede wereldoorlog was tuberculose de belangrijkste doodsoorzaak.

Groote Badhuis

Feiten die we in deze tijd van high-tech geneeskunde veelal zijn vergeten. Het is begrijpelijk dat bij de toenmalige beperkte therapeutische mogelijkheden factoren als licht, zeelucht, goede voeding, een gezonde bodem en zeewaterbaden belangrijke factoren voor de genezing van tal van patiënten waren. Dat zeelucht de eetlust opwekt is bekend, met name aan degenen die met kinderen een dagje naar het strand gaan. Veel kinderen hadden indertijd een slechte lichamelijk conditie, zij woonden veelal in vochtige huizen, waar weinig zon en frisse lucht kwam.
Het flinke aantal vakantiekolonies dat Zandvoort heeft gekend is dus verklaarbaar.

Haarlemsch Kinderhuis, gelegen daar waar nu de watertoren staat

Hotel Beau Site.

Het einde van de negentiende eeuw en het begin van de twintigste eeuw was een periode van landelijk grote economische bloei. Spoorwegen, kanalen, gasfabrieken en woonwijken werden aangelegd. In Zandvoort worden eind negentiende eeuw onder andere de Passage, het Grand Hotel en het eerste Kurhaus gebouwd. Benevens vindt er veel villabouw plaats.

Het aantal grote hotels zoals het Grand Hotel, Hotel Beau Site, Driehuizen en Hotel d'Orange bedraagt omstreeks de eeuwwisseling tien. Daarnaast zijn er negentien pensions. Voor kinderen zijn er vier herstellingsoorden (Erholungsanstalten für Kinder), zoals Villa Groot-Kijkduin aan de Kostverlorenstraatweg. Zandvoort is dan al helemaal op de Duitse toerist ingesteld. Het badhuis voor Minvermogenden, het Haarlems kinderhuis en de Amsterdamse vakantiekolonie waren filantropische inrichtingen.

Zoals reeds eerder gezegd, door het zich ontwikkelende spoorwegennet eind negentiende eeuw, begin twintigste eeuw, werden er verschillende badplaatsen langs de Noordzeekust makkelijker bereikbaar, met name voor de Duitse badgasten. De Europese adel en vorstenhuizen maakten gretig gebruik van de heilzame geneugten van de diverse badplaatsen. Zo kwam begin 1884 de schone maar wispelturige keizerin van Oostenrijk, de befaamde Sissi, naar Zandvoort. Zij was onder behandeling bij de indertijd populaire Dr. Johan Georg Mezger (1838-1909). Hoewel er in Zandvoort een straat naar deze arts is vernoemd, was hij beslist geen Zandvoortse badarts en heeft hij er ook nooit gepraktiseerd; wel schreef hij zeebaden voor aan zijn patiënten.

Toch zal ik ook, vanwege zijn kontakten met keizerin Elisabeth van Oostenrijk, die regelmatig Zandvoort heeft bezocht, aandacht aan hem besteden. Je kon Dr. Mezger kenmerken als een voorloper van de huidige fysiotherapeut. Mezger was een arts die later bekend zou staan om zijn 'gouden duimen'.
Hij werd geboren in Amsterdam, waar hij later in het Amstel Hotel praktiseerde.
Een groot gedeelte van de Europese adel en koningshuizen heeft van zijn magische duimen

Kostverlorenstraatweg

Firma W. Driehuizen

geprofiteerd. Hij was allerminst een verfijnde society-dokter, maar een man met een uitgesproken vaste wil, soms wat ruw en bars, maar desondanks goedhartig en vriendelijk voor iedereen. Een man die volkomen zijn eigen weg ging ook wanneer hij daarbij in conflict kwam met anderen. Het liet hem volmaakt onverschillig wat anderen van hem dachten. Hij trok zich weinig aan van de "hoogheid" van zijn gasten, wat blijkt uit de volgende anekdote: Toen een dame in zijn wachtkamer niet wilde wachten en de volgende opmerking maakte: "Maar dokter ik ben gravin....", antwoordde Mezger kalm: "Mevrouw, ik ken geen gravinnen maar alleen patiënten". In 1888 vertrekt hij van Amsterdam naar Wiesbaden. Dit vertrek ging gepaard met een storm van verontwaardiging in de pers en de Amsterdamse gemeenteraad.

Verblijf in Domburg

Later, als hij niet door Europa reist, verblijft hij 's winters in Parijs en 's zomers vaak langdurig in Domburg. De gasten die soms langere tijd in Domburg verbleven kwamen vooral uit Nederland en Duitsland. Onder hen bevond zich ook Elisabeth von Wied, haar schrijfster pseudoniem was Carmen Sylva, de latere koningin van Roemenië. De bloei van Domburg als badplaats begin 1900 was voornamelijk aan Mezger te danken. Thans herinnert een klein bronzen borstbeeld aan een man wiens vermaardheid in een groot deel van Europa bekend was. Hij overleed in Parijs en werd in 1909 op het kerkhof van Oost-Kapelle ter aarde besteld.

Borstbeeld van Dr. Mezger in Domburg

Varekamp

Begin 1900 praktiseerden de volgende badartsen in Zandvoort: C.A. Gerke, P. Varekamp en O.S. Bastiaans. Het is niet doenlijk de vele gerespecteerde badartsen die Zandvoort heeft gekend te beschrijven. Alleen Varekamp zal ik uitvoerig beschrijven aangezien hij werkte tijdens en aan het eind van de periode van grote elitaire - maar soms ook filantropische - badcultuur en hij zich in het bijzonder heeft toegelegd op de geneeswijze, die door de zee kon worden verkregen. De zogenaamde thalassotherapie (thalatta; Grieks voor de zee). Van zijn hand verscheen in 1907 het boekje "Genezing door zeelucht en zeebaden" uitgegeven door P. Saaf te Zandvoort. Dit boekje is in twee drukken verschenen, zelfs in de Duitse taal. Ik zal een aantal opmerkelijke feiten uit dit boekje kort toelichten:

• De ziekte malaria die eind 1800 nog op verschillende plaatsen in Nederland voorkwam, met name op het eiland Walcheren. Deze ziekte was op Walcheren dermate ernstig dat er ooit eens een groot Engels leger in 1810 gedwongen werd, wilde het niet ten gronde gaan aan malaria, dit eiland zo snel mogelijk te verlaten. Malaria kwam evenwel in Zandvoort niet voor (geïmporteerde gevallen buiten beschouwing gelaten).

• Het u allen bekende aspirientje was toen net op de markt, Varekamp sprak enigszins denigrerend van een mode-medicament. Hij stelt tevens dat de medicus er niet alleen is om een receptje te schrijven, maar ook om begrippen van hygiëne bij te brengen en te leven zoals het hoort. Hij vat dit samen in het volgende gedichtje:

Jeder Arzt thu'e seine Pflicht
Und vergiess den Kranken nicht!
Der Arzt ist für die Kranken da,
Nicht Kranken für die Ärzte, ja?

• Hij beantwoordt de vraag:
'Mag een gezonde zuigeling aan zee?' met *"ja, mits onder controle."*
"Voor westen- en noordenwinden moet men wel oppassen".

• Badgasten zouden meer last van diarree hebben dan de Zandvoorters, aangezien de eerstgenoemden teveel aten in de hotels en pensions, omdat zij er immers voor betaald hadden.
Wederom een versje:
Der beste Arzt ist jederzeit
Des Menschen eigne Mässigkeit.
Mijn ervaring als huisarts is dat dit gedichtje ook in deze tijd nog steeds van toepassing is.

• Varekamp stelt zichzelf de kritische vraag wat het belangrijkste voor de therapie is, de zeelucht of het zeebad. Zijn mening is dat dit niet anders dan in het voordeel van de zeelucht kan uitvallen. De zeelucht maakt hongerig, met name kinderen eten beter (in die tijd waren zij vaak ondervoed), waardoor hun conditie verbetert. Patiëntjes teerden de gehele winter op een zomerse zeevakantie. Zeelucht werkt door het zoutgehalte heilzaam op slijmvliezen waardoor veel aandoeningen van de luchtwegen gunstig reageren op een verblijf aan zee. Vrijwel eenieder weet dat je reeds bij Overveen de zeelucht begint te ruiken. Helaas is de zeelucht heden ten dage meer verontreinigd dan in de tijd van Varekamp.
Aan een zeebad hecht Varekamp niet al te veel waarde;
het is slechts een verfrissing.

• Varekamp werkte ook voor de gemeente Zandvoort gezien de geneeskundige verslagen die hij aan de gemeente uitbracht. Hij beschrijft hierin epidemieën van mazelen en kinkhoest, gevallen van difterie, longontsteking en longtuberculose. Het drinkwater was over het algemeen goed alhoewel er ook weer enkele afkeuringen plaatsvonden. De riolering beschrijft hij veelal als slecht. Hij is zelfs bang dat malaria hierdoor in Zandvoort zijn intrede zal doen.

Boekje Genezing van P. Varekamp

Tevens stelt hij de gemeente voor om schoolartsen aan te stellen met name om de zeer bekende favus = kwaadhoofdzeer (schimmelziekte) uit te roeien.

Naast het hierboven beschreven boekje publiceerde Varekamp ook nog het boekje: Veilig Baden en Zwemmen in Zee (uitgave drukkerij Feikema, Zandvoort). Dit boekje bevat enkele hoofdstukken die ook nu nog zeer informatief zijn.

Het is schrijnend dat ik in 2003 op het mededelingenbord van de algemene begraafplaats in Zandvoort de aankondiging aantrof dat het graf van de arts P. Varekamp (overleden 22-09-1924) zou worden geruimd. Zijn karakteristieke huis aan de Haltestraat 6 te Zandvoort is enkele jaren geleden helaas afgebroken. Ook zijn graf zal vermoedelijk niet gespaard worden. Hoewel Varekamp niet dezelfde beroemdheid had als Mezger is hij toch een zeer prominente Zandvoorter geweest die nationaal als badarts en Thalasso-therapeut grote bekendheid heeft verworven. Ten onrechte dreigt hij nu in Zandvoort in de vergetelheid te geraken.

W.A.H. Keur

De St.Willibrordus en Stella Maris van vroeger tot nu

Dit keer in de schijnwerper een vereniging die relatief "jong" is en wel de Katholieke verkennersgroepen St. Willibrordus en Stella Maris. In 2005 bestaat de jongensgroep Willibrordus 60 jaar en de meisjesgroep Stella Maris 50 jaar, dus reden voor een feestje en een reünie, maar daarover later meer.

"Aan de ouders van onze Katholieke jongeren en aan alle parochianen" zo begint een krantenartikel in het Van Deursens Weekblad 1946, geschreven door kapelaan Vroklage.

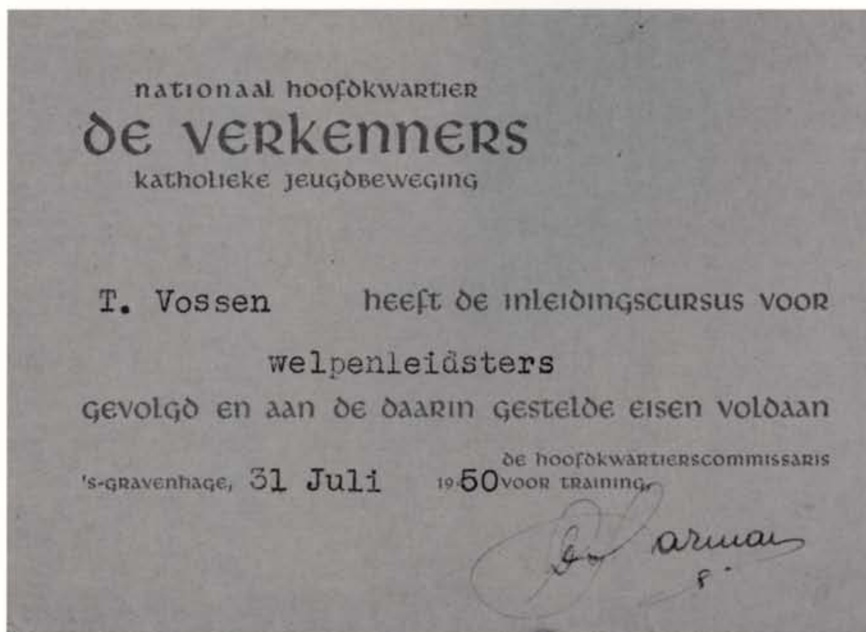
Hij meldt dat de meest prille aanplant van het Zandvoortse katholieke leven een derde vertakking heeft gekregen en wel een verkennersgroep. Tevens is het zijn wens, dat het één en ander onder de zegenrijke dauw des hemels vruchtbaar zal gedijen. Om geld in te zamelen wordt er (uitsluitend voor katholieken) een avond georganiseerd met het rad van avontuur en door verkoop á l'Américain. Het gezellig samenzijn wordt besloten met een bescheiden dansje. In het artikel staat niet wie de initiatiefnemers zijn. Gelukkig vind ik op de website van de huidige Scouting het verhaal over een stel jonge mensen die het grandioze idee hadden om in Zandvoort een Katholieke verkennersgroep te starten.

Het waren Martin Bluijs, Nico Zonneveld, Fridus de Ruiter, Joop van de Berg, Eugene Nebbeling en John Kuik. Met zes verkenners werden er activiteiten gedaan in een hoekje van het patronaatsgebouw wat nu "de Krocht" genoemd wordt. En dan is het een paar jaren stil rond de verkenners, pas in 1951 staat er in het Zandvoorts Nieuwsblad dat in het patronaatsgebouw voor de eerste keer een toneeluitvoering werd gegeven voor ouders en leden.

De regie van het stuk in drie bedrijven was in handen van Martin Bluijs (kleinzoon van Jans de Kraai) die tot eind jaren zestig aanbleef als hopman.

Herinneringen uit 1948

De dames Tiny Vossen en Lies Pauwels (leidsters van de welpen) vertellen onder het genot van een kopje koffie hun verhaal vanaf 1948. Het is een aaneenschakeling van verhuizen naar diverse clubhuizen.Van de schuur van Jan Bluijs bij het Schelpenplein naar een echte bunker aan de Kennemerweg, dan naar de zolder van de oude Mariaschool. Daarna naar het gebouwtje van de zuigelingenzorg aan de Van Lennepweg, vervolgens naar een clubhuis aan de Jac.P.Thijsseweg en vanaf 1988 kwam men eindelijk op de huidige plek aan de Heimansstraat waar het clubhuis in 2005 zal worden vernieuwd. De dames vertellen ook dat je niet zomaar leidster kon worden. Er werd van je verwacht dat je elke week naar Haarlem fietste om een cursus te volgen. Als je slaagde dan werd je geïnstalleerd tot leidster en mocht je het uniform dragen. Met veel plezier worden de herinneringen opgehaald aan de kampeervakantie op Texel.Voordat je op kamp ging moest de leiding het draaiboek opsturen naar de Katholieke organisatie om het te laten keuren. Was alles in orde dan ging men met de stoomtrein naar het adres. In plaats van een tent was het een schuur waar 's winters de koeien in stonden. De bagage werd met de open vrachtwagen van Piet v.d Veld gebracht. De jeugd sliep onder dekens of gordijnen die met veiligheidsspelden waren dichtgespeld en op strobalen. Geen patat maar Hollandse pot met zelf geschilde aardappels en koken op petroleum. In de herinnering van de dames waren de zomers nog goed met weinig regen. Eén ding is er niet veranderd in al die verkennersjaren. De pret van toen is hetzelfde geble-

nationaal hoofdkwartier
de verkenners
katholieke jeugdbeweging

T. Vossen heeft de inleidingscursus voor welpenleidsters gevolgd en aan de daarin gestelde eisen voldaan

's-Gravenhage, 31 Juli 1950

de hoofdkwartierscommissaris voor training

Certificaat Welpenleidster

ven als het plezier van nu. Liefde voor de natuur en zelfredzaamheid staan hoog in het vaandel van de scouting. Hoewel de aanzet van de verkennersgroep een Katholieke vereniging was, maakt tegenwoordig het geloof niet meer uit. Iedereen is van harte welkom. En dat is het enige wat in al die jaren is veranderd.

Nel Kerkman

U bent als oud scoutinglid op 17 september van harte uitgenodigd op de reünie in het nieuwe clubhuis aan de Heimanstraat. Het verzoek van de organisatie is om u z.s.m. te registreren via www.reunie.wilste.nl of via e-mail reunie@wilste.nl.

Deze foto is gemaakt voor een huisje op het Schelpenplein. Tussen de huizen is een slopje waarin de schuur van Jan Bluijs (wat later de verkoopplaats werd van Akersloot) het clubhuis van de welpen te vinden was.
Van li. naar re. 1ste rij: Gerard Vossen,... Hildering, onbekend , Henk v. Staveren. 2e rij: Ina Versteege, onbekend, onbekend, M. Blo, Martijn Dhont, Gerry Dhont, Hans v. Deursen, Wim Castien, Tom v. Loenen, Piet Stokman. 3e rij: onbekend, Hans Versteeg, Tim v. Loenen, Dick Castien, Floor Koper, Floor Vossen, Ton Versteege, Op de 4e rij staan de leidsters, Lies Pauwels en Tiny Vossen.

De kampfoto op Texel 1951
Van li. naar re. 1ste rij: Jan Molenaar, ...Wisman, Jan Kiewit, Theo Berkhout, Wil Reijer, Wim Castien. 2e rij: Henk Spierieus, Floor Vossen, Thijs Balk, Ko Warmerdam, Jan Castien, ...Verhoeven. 3e rij: Tiny Vossen, Ruth Warmerdam, Hans Castien, Ap Vossen, Ton Rooth, Lies Pauwels, Letty Reijer en mevr. Castien.

Genootschap "Oud Zandvoort"

en de Openbare Bibliotheek

presenteren

in de bibliotheek

"jutten met plaatjes"

door wim kruiswijk

van het juttersmu~zee~um

dinsdag 15 maart 2005

van 14.30 tot 15.30 uur

Prinsesseweg 34, 2042 NH Zandvoort

- Toegang gratis -

Nieuws van
FOLKLOREVERENIGING

opgericht 1 februari 1948

Afgelopen tijd hebben we weer een aantal optredens verzorgd in Zandvoort en ruime omstreken. Het optreden en de uitgebreide kledingschouw voor het Nederlands Centrum voor Volkscultuur in de Van Nelle fabriek in Rotterdam was een groot succes.

Tijdens het omroepersconcours, dit keer in ons dorp, hebben we natuurlijk dorpsomroeper Klaas Koper ondersteund, waarbij hij het kampioenschap voor zich opeiste.

In het blad Traditie van het Nederlands Centrum van Volkscultuur heeft in de uitgave van zomer 2004 een uitgebreide reportage (van wel zeven pagina's) gestaan over De Wurf.

Dit stuk was geïllustreerd met een aantal prachtige foto's.

Nu het weer winter is zijn we allemaal druk aan het studeren en oefenen voor het komende toneelstuk. Dit jaar spelen we "Ouwejaers-aevend op het Zeemanshofje." Het stuk is geschreven door de heer J.A. Steen en geregisseerd door Rob van Toornburg. De uitvoeringen zijn op **zaterdagavond 19 en 26 maart**. Beide avonden met bal na.

De laatste voorstelling is op **zondagmiddag 27 maart**. Noteer alvast deze data in uw agenda! Als u zich voor minimaal € 9.- inschrijft als donateur, ontvangt u een kaartje voor de toneeluitvoering en ondersteunt u tevens De Wurf. De Wurf is nog steeds op zoek naar een of meerdere accordeonspelers. U kunt zich ook aanmelden om ons toneel te versterken, voor dans en/of kledingschouw. U bent van harte welkom. Probeer het eens.

Freek Veldwisch
Voorzitter

De volgende leden heten wij van harte welkom bij het GOZ:

Barends Dhr. Chr.	Brederodestraat 15/6	2042 BA ZANDVOORT	
Blaauw-van Poelgeest Mevr. A. de	Greppelweg 4	1276 AR HUIZEN	
Bol Mevr. M.	Wayerkamp 18	8014 GC ZWOLLE	
Caudle Dhr. S.	High House Braeside Milton	Brampton Cumbria CA8 1HT	ENGELAND
Eijkhof Dhr. J.A.B. van den	Zandvoortselaan 377	2116 EP BENTVELD	
Hartman-Boxhoorn Dhr. W. en Mevr. J.	Vlietstroom 59	3891 EP ZEEWOLDE	
Hillegers Mevr. M.	Swaluëstraat 14/I	2042 KB ZANDVOORT	
Hovingh Meertens Dhr. H.P.R.	Maansteeg 9	7411 EV DEVENTER	
Jansen Dhr. W.H.	A.J. v.d. Moolenstraat 58zw	2041 NE ZANDVOORT	
Jansen Mevr. L.	Hulsmanstraat 3	2042 VV ZANDVOORT	
Koeman Mevr. K.	Keesomstraat 109	2041 XD ZANDVOORT	
Koning Dhr. A.	Ribbelthorst 13	7531 GA ENSCHEDE	
Kroese Dhr. T.j.	Jhr. P.N. Quarles v. Uffordlaan 21	2042 PP ZANDVOORT	
Loos Dhr. A.	Reinwardtstraat 16	2041 VD ZANDVOORT	
Lukassen Dhr. B.	Willem Drayerstraat 22	2042 EC ZANDVOORT	
Rutte Dhr. G.C.	Burg. Fenemaplein 2/107	2042 TA ZANDVOORT	
Ruurda Dhr. J.S.M.	Kleine Krocht 2a	2042 JN ZANDVOORT	
Suykerbuyk Dhr. D.	127 Dove Street	ROCHESTER N.J. 14613	U.S.A.
Verburg Mevr. G.M	Burg. Nawijnlaan 116	2042 PZ ZANDVOORT	
Voorn Dhr. R.	Potgieterstraat 23	2041 PB ZANDVOORT	
Vreeburg Dhr. A.J.M.	Camplaan 16a	2103 GW HEEMSTEDE	
Vreeburg Dhr. Th.	P.O. Box 1015 Brighton	Ontario KOK 1 HO	CANADA
Werff Dhr. J.J. v.d.	Celsiusstraat 95	2041 TD ZANDVOORT	
Wevers Dhr. N.	de Ruyterstraat 90	2041 HN ZANDVOORT	
Wolff-de Kruijf Mevr. M.M. de	Hogeweg 30	2042 GH ZANDVOORT	

Jong visserspaar in de duinen bij Zandvoort

door Hein Burgers,
Huissen 1834 – Parijs 1899

Het visserslevert was een geliefd onderwerp voor kunstschilders in de 19de eeuw. Jozef Israëls zette hiervoor de toon, met in zijn kielzog een reeks van leerlingen en navolgers, onder wie zijn goede vriend Hein Burgers.

Detail van Jong visserspaar in de duinen bij Zandvoort

Hendricus Jacobus Burgers werd op 9 januari 1834 te Huissen in Gelderland geboren. Op 21-jarige leeftijd begon hij zijn opleiding aan de Rijksacademie in Amsterdam, waar hij les kreeg van de beeldhouwer Louis Royer (1793-1868) en de kunstschilder Jozef Israëls (1824-1911). Royer heeft het oog van de jonge Burgers gescherpt voor het beeld in de ruimte en van Israëls leerde hij van het figuur- en portretschilderen. Het is waarschijnlijk ook Israëls geweest die hem heeft aangespoord om een bezoek te brengen aan Zandvoort en Katwijk.

Zandvoort en Katwijk

Hier schilderde Burgers vissers tijdens hun werk of met hun gezin, met op de achtergrond zee en duinen, in een stijl die erg verwant is aan die van Israëls. Een aantal van zijn vele schetsen werkte hij uit op een bescheiden zolderkamertje aan de Rozengracht, in het hartje van de Amsterdamse Jordaan. Voor het nauwkeurig weergeven van de kostuums maakte hij gebruik van ingekleurde litho's uit *Costumes des Pays-Bas*, uitgegeven door A. Jager in Amsterdam.

Op aanraden van Israëls besloot Burgers in 1867 voor de eerste keer mee te doen aan de wereldtentoonstelling van Parijs. De vlotte verkoop van zijn werk deed hem besluiten langer te blijven en in de loop van 1868 betrok hij samen met zijn vrouw een appartement in de statige en rustige Rue de La Rochefoucauld. Naast de Hollandse doeken schilderde hij ook wel, in die tijd goed in de markt liggende, Venetiaanse onderwerpen.

Vermoedelijk maakte hij deze doeken op aandringen van de Parijse en Haagse kunsthandel Goupil, bij wie hij onder contract stond. Het is ongetwijfeld ook dankzij deze firma, dat Burgers in staat werd gesteld zeer frequent te exposeren op de prestigieuze Parijse Salons.

Wederom in Holland

Toen op 19 juli 1870 vrij onverwachts de Frans-Duitse Oorlog uitbrak, moest het gezin Burgers Frankrijk verlaten en keerde terug naar Holland. In deze tweede korte Hollandse periode (1870-1873) blijft hij het visserslevert (van Katwijk, Scheveningen, Zandvoort en Marken) schilderen. In tegenstelling tot zijn eerste periode in Holland (1855-1867), toen zijn doeken bruiner en donkerder van toon waren, zijn de schilderijen nu lichter en kleurrijker. Dit is ook het geval op het doek getiteld: *Jong visserspaar in de duinen bij Zandvoort* dat hier is afgebeeld. Op dit schilderij is gestalte gegeven aan het thema 'vrijage', een geliefd onderwerp van de negentiende-eeuwse schilders van het volksleven, onder wie Israëls. Hij was het die dit thema voor het eerst succes met had uitgebeeld in zijn schilderij *Eerste liefde* (1856), waarop een vissersjongen en -meisje in een Zandvoorts interieur zijn te zien.
In 1873 keert Burgers met zijn gezin weer terug naar Parijs en deze keer met de intentie er zich voorgoed te vestigen. In Parijs werkte hij een groot aantal van zijn meegebrachte schetsen en studies in zijn atelier uit, waaronder ook dit schilderij, dat is gedateerd *Parijs 1874*. De schilder paste een helder koloriet toe in de kostuums, maar ook in de strakblauwe lucht, die hier en

daar met witte wolkjes is verlevendigd. Heel fijntjes schilderde hij de kanten muts, de 'hul' van het meisje. Zij heeft haar met stof gevoerde strooien hoedje, het 'hullenhoedje', naast zich op de 'zeiger', een platte ovale mand, gelegd. Aan haar voeten draagt zij muiltjes. De jongen heeft op zijn hoofd de gebreide 'slaapmuts', die gedurende een groot deel van de negentiende eeuw door vissers werd gedragen. Verder draagt hij een bruine 'kesjak' met opstaande kraag, waaronder een roodkleurige 'boezeroen' en een lange 'klepbroek' in een vaalbruine kleur. Daaronder draagt hij bruine leren schoenen.

Sfeer en stemming

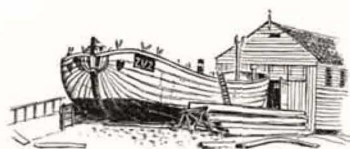
De weergave van het dorp in de achtergrond is een compositie van Zandvoortse elementen. De in het oog springende huisjes stonden omstreeks 1874 aan de noordzijde van het dorp en niet aan de zuidzijde zoals op het schilderij. De kunstenaar vond het weergeven van sfeer en stemming duidelijk belangrijker dan een nauwkeurige registratie van het dorp Zandvoort.

Parijs

In Parijs bleef er vraag naar het typisch Hollandse werk van Burgers, maar naarmate hij meer en meer ingeburgerd raakte, ging zijn schildersaandacht ook uit naar de pittoreske hoekjes in het oude en nieuwe gedeelte van Parijs, de oevers van de Seine en de rustige dorpjes in de nabije omgeving. Holland raakte langzaam op de achtergrond. We kennen uit deze laatste periode van zijn leven nog wel *La Pêcheuse de Zandvoort* (1885), maar voor inspiratie putte Burgers voortaan voor de meeste schilderijen uit Franse bodem.

Drs. Anne Marion Cense

Schilderij zie pag. 16-17

De Zandvoortse Bomschuit Bouwclub

Al 27 jaar is de Bomschuit Bouwclub actief in Zandvoort. Het doel van de beide oprichters, de heren Steen en Wagenaar, was het historisch cultureel erfgoed van Zandvoort op schaal na te bouwen. Het eerste bouwwerk, dat de zolder van het toenmalig cultureel centrum verliet, was een grote bomschuit schaal 1: 10, nog steeds aanwezig met onze andere modellen in het Zandvoorts Museum. Daarna volgden tientallen bom- en garnalenschuiten, maar ook modellen van gebouwen, die al lang of recent zijn verdwenen zoals het postkantoor, de passage, het oude mannen - en vrouwengasthuis enz.enz.

Het zelf maken van een model bomschuit of huis is ontzettend leuk, maar moeilijk en kost veel tijd, reken maar op 2 jaar, maar het resultaat is dan ook de moeite waard.

Dinsdagmiddag -en avond wordt er gewerkt in het clubgebouw aan de Tolweg 10a. Onze 20 leden en 3 jeugdleden maken bomschuiten, badkoetsen, watertorens e.d. Ook voeren wij kleine reparaties uit of bouwen een bomschuit e.d. in opdracht van derden.

Dit jaar is de Ned. Hervormde kerk met pastorie gemaakt en naderen de huidige watertoren en het gemeenschapshuis (school B) hun voltooiing. Gedurende de wintermaanden zijn onze modellen te zien in het Juttersmuseum, gevestigd in gebouw de Rotonde, en zijn onze leden aanwezig om uitleg te geven.

Op **zaterdag 19 maart 2005** van 13.00 uur tot 16.00 uur houden wij, in **ons clubgebouw, Tolweg 10a**, onze **open dag** voor de leden, donateurs en andere belangstellenden.

Voor **€** 11,50 per jaar kunnen wij u ook inschrijven als donateur van deze unieke Zandvoortse club.

Het bestuur.

Zandvoortse Bomschuit Bouwclub

Zaterdag 19 maart 2005.
van 13.00 uur tot 16.00 uur
OPEN DAG

clubgebouw TOLWEG 10A

Jong visserspaar in de duinen bij Zandvoort
Hein Burgers, 1834 – 1899

Manschappenbunker opgegraven

Tijdens grondwerkzaamheden bij het vernieuwen van de Boulevard Barnaart, stootte in oktober (2004) een shovel op een groot stuk beton. Nadat men het blok beton herkende als een bunker uit de Tweede Wereldoorlog, werd het E.O.C. (Explosieven Opruimings Commando, de vroegere E.O.D.) gewaarschuwd.

Aangezien men niet wist waar de ingang was, begon men de bunker rondom schoon te graven. Nadat de ingang vrij kwam aan de zijde van de boulevard, kon het E.O.C. de binnenzijde van de bunker inspecteren op de aanwezigheid van explosieven. Deze werden echter niet gevonden.

De bunker is van het type 668 en is gebouwd in de eerste periode van 1943. De Duitse benaming spreekt van een "Kleinunterstand für 6 Mann". De bunker diende als onderkomen voor de bedieningsmanschappen van een circa 100 meter zuidelijker gelegen geschutsbunker van het type 667.

In de bunker bevond zich nog de

Foto 1 - Type 668 - Kleinunterstand für 6 Mann

Widerstandsnest 45 Heer - mei 1943
Z
Tobruk
Tobruk
Zoeklicht platform
60 cm
Munitiebunker
Generator
Tobruk
Overdekte loopgraaf
Observatie post
Granaatwerper
Bedding voor een 7,5-cm veldkanon
Tobruk
Munitie bunker
Munitie bunker
Voorraadbunker
Woonbunker
Tobruk
WC
Munitie bunker
Keuken
Munitiebunker met scherfmuur
Tobruk
Waterpomp gebouw

Afbeelding 1 - Kaart van WN 45 H voordat de bunkers van het type 667 en 668 werden gebouwd

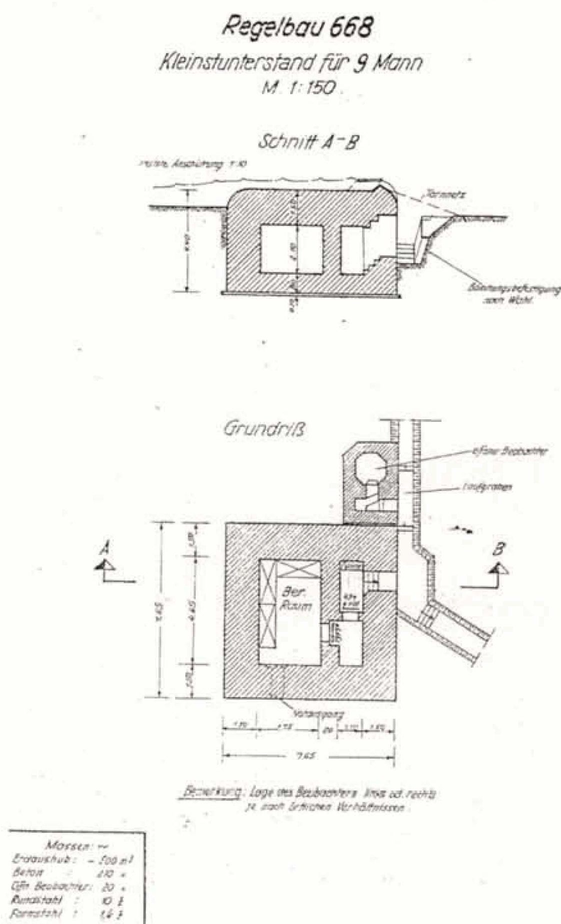
bunkerkachel. Deze stond niet op zijn oorspronkelijke plek in de verblijfsruimte, maar in de gassluis. Heel bijzonder was de aanwezigheid van de zogenaamde pantserdelen:

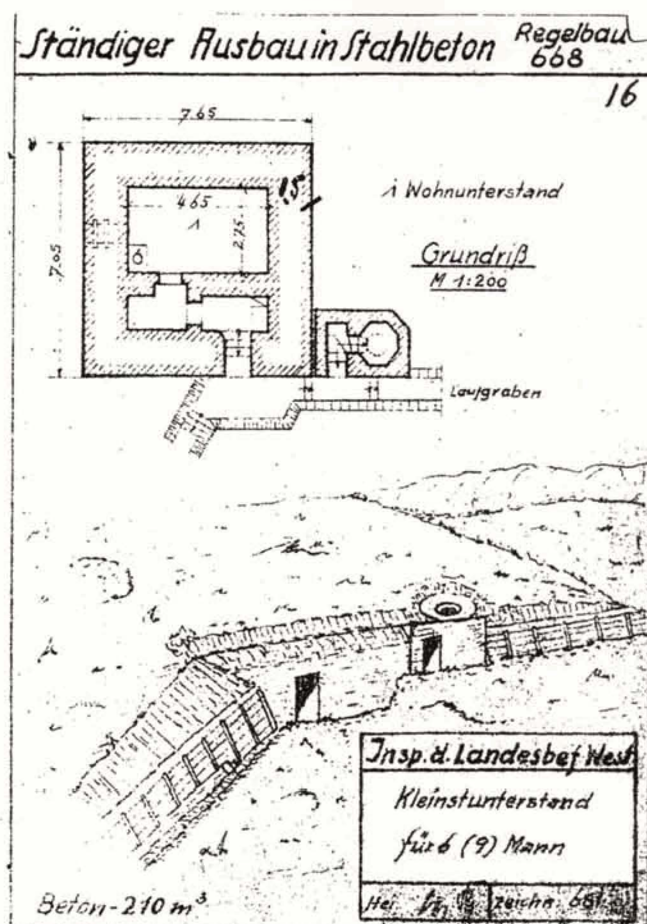
- een tweedelige pantserdeur bij de ingang;
- een gasdeur tussen de gassluis en de verblijfsruimte;
- een gasdeur van de nooduitgang in de verblijfsruimte.

Dit is opmerkelijk omdat deze pantserdelen kort na de oorlog meestal verwijderd werden door schroothandelaren. Er was immers een groot tekort aan staal kort na de Tweede Wereldoorlog. De bunker maakte deel uit van een weerstandskern (Widerstandsnest) die tot taak had om eventueel op het strand gelande troepen te bestrijden. Naast de hier besproken manschappenbunker en de eerder genoemde geschutsbunker, bestond deze stelling uit ondersteunende werkjes die waren opgetrokken uit baksteen. Dit waren o.a. munitiebunkers, een keukenbunker, woonbunkers, een pompgebouw en voorraadbunkers.

Het geheel was d.m.v. (deels) overdekte loopgraven met elkaar verbonden. Het complex was omgeven door prikkeldraad en mijnen. Omstreeks 1943 werd de stelling bezet door 2 onderofficieren en 22 soldaten van het 950e Indiase Infanterie Regiment. Binnen de stelling bevond zich een open bedding voor een 7,5-cm veldkanon type 38 met een maximum schootsbereik van 11.500 meter. Ter ondersteuning van gevechten in het donker was er in het zuidelijke deel van de stelling een betonnen plateau met een 60-cm zoeklicht en een onderkomen voor de generator. Verder bestond de bewapening uit twee machinegeweren, een granaatwerper en een vast opgestelde 5-cm K.w.K. (Kampfwagenkanone). Dit kanon stond opgesteld in de eerder genoemde bunker van het type 667.

De bezetting van de Brits-Indiërs was overigens van korte duur. Ze arriveerden op 16 mei 1943 met de trein uit Duitsland, waar zij een opleiding hadden afgerond. Op 21 mei betrokken zij de stellingen binnen de Stützpunktgruppe Zandvoort onder leiding van Luitenant-kolonel Krappe. Daar werden de troepen als volgt verdeeld: twee compagnieën aan de kust, twee compagnieën landinwaarts aan het landfront en één compagnie als reserve. Op 9 september 1943 werd het Brits-Indische Regiment afgelost door het 822e Georgische Regiment, en vertrok naar Bordeaux in Frankrijk.

Afbeelding 2 - Deze kaarten werden gebruikt door de Festung-Pioniere

Jan Wullink & Leo de Vries
http://www.panzermauer.nl

"Hoort, burgers, hoort!"

Reacties van lezers

Beste lezer,

Als alles volgens plan verloopt, valt dit eerste nummer van alweer de 25e jaargang van De Klink, eind januari, begin februari bij u in de bus. U hebt dan een geheel vernieuwde Klink onder ogen.

Na de grote veranderingen van 4 jaar geleden, o.a. van klein (A5) naar groot (A4) formaat, wordt nu een volgende stap gezet, waarbij meer ingespeeld wordt op de wens van onze lezers: meer en betere foto's. Dankzij de digitale ontwikkelingen in de uitgeverswereld kunnen wij hieraan vorm en inhoud geven. Zo ontvangt u - naar wij streven - een nog aantrekkelijker Klink. Het scannen en eventueel bewerken van materiaal voor publicatie vergt speciale apparatuur en specifieke vaardigheden. Gevolg hiervan is dat we - na vele jaren - voor het laten drukken van De Klink overgestapt zijn van Alblas Grafische Produkten te Zandvoort naar Nederlof Repro b.v. Gelukkig heeft dit bedrijf, gevestigd in Heemstede, een hoog Zandvoort gehalte, zodat ook vanuit die kant meegedacht kan worden met de ontwikkeling van het product. Een woord van dank aan de firma Alblas voor de jarenlange goede samenwerking is hier dan ook zeker op zijn plaats.

De indeling naar 3 koloms, een prettiger leesbaar lettertype en iets meer wit tussen de regels moeten meer rust verschaffen aan het oog. Meer en scherper af te drukken foto's moeten het geheel nog uitnodigender maken voor lezer en adverteerder. Zonder adverteerders zouden wij genoodzaakt zijn het lidmaatschapstarief te verhogen. Dankzij de inbreng van Zandvoortse bedrijven kan dit nu achterwege blijven.

Ook aan een ander ongemak is met ingang van dit nummer een eind gekomen: het niet verwijderbare etiket is vervangen door een verwijderbaar adresetiket. Zoiets heeft toch iets meer voeten in de aarde, met de handmatige verwerking van zo'n 1600 exemplaren!

Namens het redactieteam hoop ik dat u met nog meer genoegen De Klink ter hand zult nemen en dat het u vele uurtjes gespreksstof zal leveren met andere dorpsgenoten die geïnteresseerd zijn in het behoud van het culturele erfgoed van Zandvoort.

Misère Zandvoorts museum

De Klink, nummer 96, pagina 1

Per mail ontving ik een reactie van de heer *F. Bloeme*. Samengevat komt het er op neer dat hij de *tone of voice* van het voorwoord niet constructief vindt en dat dat een slecht klimaat schept voor een goede samenwerking. De gemeenteraad is momenteel bezig een bestuurlijke visie op te stellen, zoals geformuleerd in het Raadsprogramma 2002 – 2006, waarbij "het Zandvoorts museum in de komende jaren een – mogelijk - verzelfstandigde positie zal krijgen, waarbij zal worden gekeken naar samenwerking met bestaande organisaties in Zandvoort, waarbij schrijver het GOZ erop attendeert, dat wie betaalt bepaalt en dat zijn het gemeentebestuur en de raad van de gemeente Zandvoort".

De mening van deze lezer spreekt voor zich; daarbij moet ons inziens opgemerkt worden dat het weliswaar de gemeente is die gemeenschapsgeld uitgeeft, maar dat het de burgers zijn die dat opbrengen en dat de gemeente uitvoering moet geven aan de wensen en verlangens van haar burgers. Een nuttige gedachte voor de makers van de politieke partijprogramma's, zodat er wat te kiezen valt.

"Hoort, burgers, hoort!"

De Klink, nummer 96, pagina 7

Als reactie op het stukje onder het kopje Accordeonvereniging stuurde *Martin Daane* een aantal foto's uit de Zuidbuurt. Vanaf eind 1945 tot eind

veertiger jaren was zijn ouderlijk huis in de Westerstraat.

Tevens stuurde hij een kopie van het telefoonboek uit 1915. Even kijken aan wie de eerste 5 nummers toebehoorden: telefoonnummer 1 Hotel d'Orange. 2 E.H. Brokmeier, agent van Bierbrouwerij "De Amstel" en wijnhandel, Haltestraat 40. 3 Grand Hotel Wüst, Boulevard Barnaart 6, Portier en spreekcel. 4 Zandvoortse Terrein- en Hotelmaatschappij Villa Sommara, Baron Collot d'Escury, Dr. J.G. Mezgerstraat 84 en via telefoonnummer 5 kreeg men contact met P.H. Baggerman, Bierhandel Heineken's Bierbrouwerijen, Haltestraat 8.

U kunt nu zelf de conclusie trekken wie de ondernemers waren in het dorp...

"Pleines" Postduivensportvereniging

De Klink, nummer 96, pagina 8,9

De naam van een van de drie personen op de foto op pagina 8 is Cor Luttik. Bovenste foto (volgende pagina) 3e rij, 3e van links: mevrouw Luttik - van Ingen.
Dank voor uw reactie.

Accordeonvereniging Zandvoort

De Klink, nummer 95, pagina 9

De heer *(Richard) van Os* belde mij om de naam door te geven van de jongen tussen Lukassen en P. Koper die op de 2e rij staan: Werner Keur. Hij voegde er aan toe dat zij samen op de Schoolstraat 13 woonden (beneden buurman). Keur was er eentje van "de Kouwe". Richard van Os was vele jaren KVP-raadslid (tot 1966) en later bestuurslid Paswerk.

Bakels

De Klink, nummer 96, pagina 18 t/m 20

Daags voor publicatie van genoemd nummer belde *Ton Bakels* mij op en zei dat er bij nader inzien een onderdeel onvoldoende belicht is in het artikel, namelijk de rol van broer Fred in het familiebedrijf. Ik moest Ton teleurstellen door te melden dat dat nummer al bij de drukker lag. Bij deze dus de aanvulling, waaruit blijkt dat Fred ook al van jongsafaan betrokken was bij de fotografie. Samen hebben zij het bedrijf gemaakt tot wat het uiteindelijk is geworden.
Voor mij ligt een nummer van De Spiegel, het Christelijk Nationaal Weekblad van 25 maart 1950. Daarin wordt melding gemaakt van een fototentoonstelling te Den Haag, georganiseerd door de redactie van "Het Lichtspoor", het tijdschrift voor militairen. N.F. Bakels (Fred) was toen als dienstplichtig militair uitgezonden naar Nederlands Indië, met als standplaats Padang, westkust Sumatra. Zijn functie was hoofd van de Foto- en Filmafdeling van de Dienst Welzijnsverzorging Midden-Sumatra en tevens legerfotograaf. Tijdens zijn verblijf aldaar won hij de Ereprijs Fotowedstrijd 1949. De daarbij behorende legpenning van Prins Bernhard werd in Nederland aan de ouders Bakels uitgereikt door Generaal Calmeijer. De winnende foto is een opname van een piano-spelende militair, gezeten op een aanhangwagen achter een jeep. Dit verbeeldde hoe piano's op carriers achter jeeps naar de buitenposten werden gereden, om daar voor de nodige afleiding te zorgen. Het gaf een goed beeld van de zorg voor militairen. Onze aandacht gaat vooral uit naar de maker van de foto, Sergeant N.F. Bakels, hier gefotografeerd in tropenuniform.

Sergeant N.F. Bakels in de voormalige kolonie Nederlands Indië

De N.V. Anth. Bakels Bazar, Kerkstraat, opgericht 1874

Op zoek naar....

Het "Wonder van Zandvoort"
Via *Inge Retra* komt het volgende verzoek: als vrijwilligster bezoek ik vaak mevrouw C. van Poelgeest in het Huis in de Duinen. Zij is dochter van Kees Schaap (bijnaam Kees de Laars) van het Wonder van Zandvoort, de vroegere winkel in de Swaluëstraat. Haar vader had de ENTOS, een varkenshouderij. Wie heeft er nog foto's van het Wonder van Zandvoort en de ENTOS? Zijn er ook interieurfoto's? Dan heeft Inge Retra weer extra stof om oude herinneringen op te halen. Mailadres: prive@retra.nl

"De Hoeve"
Alweer enige maanden geleden kreeg ik een telefoontje van *de heer Boddé* (geboren in 1928). Hij woonde als kind met zijn ouders in het huis "De Hoeve", gelegen op de hoek Brederodestraat/Paradijsweg. Het riante pand lag toen aan het eind van de Paradijsweg, waar de duinen begonnen. Zijn vader was architect in dienst bij Van Es, Bouwbedrijf te Haarlem. In de vijftiger jaren verhuisde men en sindsdien hebben velen het grote pand bewoond. Op het braak liggende landje voor de woning werd later een garagebedrijf gebouwd (dat alweer enige jaren geleden werd afgebroken en waar nu een hoekwoning staat). De heer Boddé zou graag meer over de historie van zijn ouderlijk huis willen weten. Misschien kan iemand hem helpen aan fotomateriaal.
Telefoon 0297-326728.

De Clara Stichting
Wie kan de heer *Binjamin Heyl* uit Amsterdam helpen aan informatie voor een scriptie, waarin opgenomen het op transport stellen tijdens de oorlogsjaren van joodse zieken en gehandicapten uit tien plaatsen, waaronder Zandvoort. Literatuur en archiefonderzoek (o.a. gemeentearchief, archiefdienst Zuid-Kennemerland, kerken in Zandvoort, Zandvoorts museum) leveren onvoldoende informatie.
In 1933 werd in Zandvoort het kinderhospitum De Clarastichting in gebruik genomen, ondanks verzet van de Zandvoortse middenstand, die economisch nadeel vreesde. Het hospitum was bestemd voor kinderen lijdend aan chirurgische tuberculose (kinderen met open tbc werden niet opgenomen). Reeds spoedig na de machtsovername werd de Clarastichting ontruimd. Hoe dit transport verliep is niet meer na te gaan. De kinderen en hun verzorgster werden waarschijnlijk naar Amsterdam getransporteerd, daar het overgrote deel van de zieke kinderen uit die stad kwam. De ontruiming en het op transport stellen geschiedde nog niet in het kader van de uitroeiing. Maar hoe ging het verder?
Contact met Binjamin Heyl, Kikkerstein 281, 1104 AM Amsterdam.

Peter Bluijs

Hollandse stranden in de Gouden Eeuw

In de vorige Klink maakte ik melding van de tentoonstelling "Hollandse stranden in de Gouden Eeuw". Deze tentoonstelling werd in het Katwijks Museum gehouden en gaf aan de hand van maar liefst 80 olieverfschilderijen, tekeningen en gravures een beeld van de kustdorpen Ter Heijde, Scheveningen, Katwijk aan Zee, Noordwijk aan Zee, **Zandvoort**, Wijk aan Zee, Egmond aan Zee, Petten, Huisduinen en Den Helder. De afbeeldingen van de diverse 17e eeuwse strandactiviteiten waren beschikbaar gesteld door musea, particulieren en kunsthandelaren uit negen Europese landen en een aantal was niet eerder in Nederland tentoongesteld.
In mijn stukje schreef ik ook dat er een rijk geïllustreerde publicatie was verschenen, ik moet dit corrigeren. Het is een bijzonder fraai boekwerk geworden voorzien van vele kleurenafbeeldingen, zeer goed gedocumenteerd en voorzien van een harde kaft. De auteurs van dit boek zijn Sabine Giepmans, Anton Kos en Reinier van 't Zelfde. Een "must"voor iedere Zandvoort liefhebber!
Het boek is (nog) verkrijgbaar bij het Katwijks Museum aan de Voorstraat 46 te Katwijk (tel.071-4013047) voor € 29,--. Mogelijk kunt u het boek ook bestellen bij Bruna Balkenende aan de Grote Krocht.

Esaias van de Velde (1587-1630). Het strand bij Zandvoort. Collectie kunsthandel Gebr. Douwes Fine Art, Amsterdam

Arie Koper

De geschiedenis herhaalt zich

Een zéér bekende figuur in Zandvoort was indertijd Jan Termes. Geen bijnaam(!), maar wél een veelzijdig iemand. In de zomer badmeester aan het strand en in de winter dansmeester.
Door zijn jarenlange ervaring aan het strand, kende hij de zee met zijn gevaren en had hij ook een zéér grote kennis van de stromingen voor de kust. Het was dan ook niet zo verwonderlijk dat hij een waarschuwende vinger opstak, toen de plannen bekend werden om de Zuiderpier bij IJmuiden te verlengen. Volgens de plannenmakers was dit noodzakelijk voor de veiligheid van de scheepvaart! Maar volgens Jan Termes zou dit verstrekkende gevolgen hebben. En jaren later kreeg hij gelijk!

Pier drastisch verlengd

De pier was drastisch verlengd, maar... de stroom deed zijn werk! Zo'n 75 jaar geleden, als badjongen in dienst van Piet de Witkop en Klaas Piese, had ik tot taak de badhokjes uit te vegen en kaartjes aan te nemen van - voornamelijk - badgasten uit Bloemendaal. Een stuiver fooi was toen mooi meegenomen! Daar aan de kop van de Zeeweg werd een strandtent geëxploiteerd en tegen de reep stond een aantal badhokjes en ook op het strand stond een aantal kleedhokjes. Dat kon toen nog met zo'n mooi breed strand. Op stille dagen had ik gelegenheid om langs het strand te lopen in de richting van IJmuiden en te kijken naar een groot aantal, als het ware vaste, onderkomens van vooral Amsterdammers, die in een bonte rij, onder aan de reep stonden. Maar... die werden later toch wel het slachtoffer van het geweld van een zomerstorm én de zee! In welk jaar dit was, is mij ontgaan.

Duin bij Parnassia

De duinen kalfden af en dat was vooral daar in de bocht, beneden het Restaurant Parnassia, goed merkbaar. Zelfs bunkers, die in opdracht van de Duitsers in de zeereep waren gebouwd boden geen weerstand én verzakten. En Parnassia? Ja, dat kwam in de loop der tijd steeds dichter bij de zee te staan. Wel heeft men later, ja vele jaren later, ingezien dat het gedeelte bij het Bloemendaalse strand beveiligd moest worden door middel van het opspuiten van zand vanuit zee.
Kwamen de Amsterdammers weer terug? Waarschijnlijk niet! Want in 2003 was er op televisie een reportage gewijd aan het strand bij IJmuiden. Daarbij kwam een Amsterdammer aan het woord, die vertelde over zijn nieuwe domicilie daar bij IJmuiden. Veiliger!
Wie zich de moeite getroost zal kunnen ontdekken dat er ten zuiden van de pier een zéér breed strand is ontstaan. Zand, waarschijnlijk afkomstig van de bocht bij het Bloemendaalse strand!

HERHAALT DE GESCHIEDENIS ZICH AAN DE KUST, maar dan op een andere plaats? De zee is ontembaar en kan de duinenrij behoorlijk beuken. En een vraagteken is dan wel, ligt het aan de stromen die Jan Termes in het verleden had voorzien? Recentelijk, op 2 september 2004, toont een foto, geplaatst in de Apeldoornse Courant, ons bepaalde werkzaamheden, met als onderschrift: "Veiliger kust." Het opspuiten van zand is begonnen en wel bij Egmond aan Zee. Wat is gebleken? Op het zuiderstrand aldaar zouden strandpaviljoens en huisjes aan de golven ten prooi kunnen vallen!

Jan Termes. Hij was een veelzijdig man. Ik schreef al in het begin van dit verhaal over zijn kijk op de stromingen, maar hij was ook dansmeester! Danslessen dus, misschien wel in het toenmalige "Zomerlust". Wie zal het zeggen? Wel is bekend dat een rijmpje de ronde deed in het dorp, over deze winterse bezigheden:
Een, twee, drie, vier, vijf, zes. Jan Termes geeft dansles,
Een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven. Jan Termes zal dansles geven.

Arie Paap
Geboren in 1914 te Zandvoort en sinds 1948 wonend in Apeldoorn.

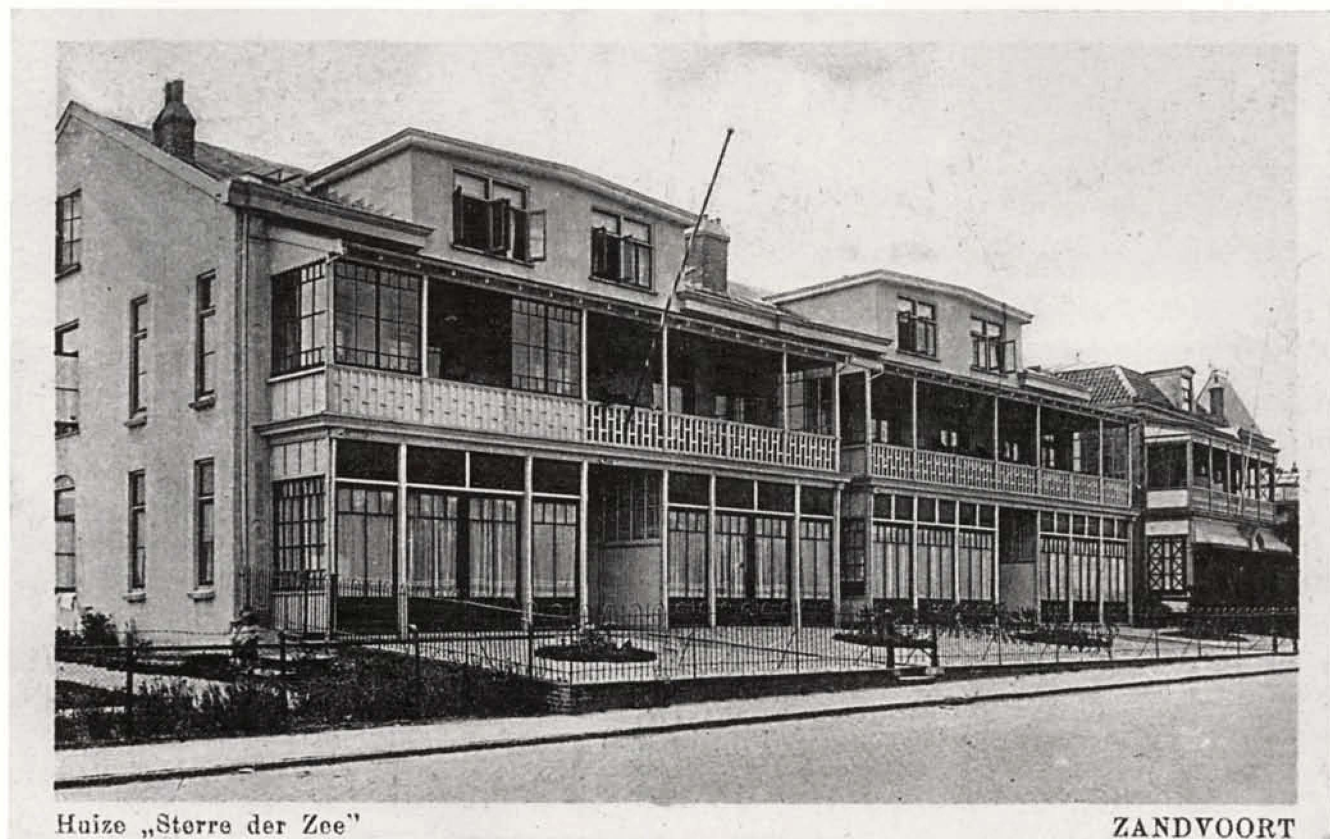
Naschrift:
via een nazaat van Termes, Marco, heb ik een reactie gevraagd waarbij hij het volgende opmerkte: mijn vaders naam was Jan (strandpachter en raadslid). De naam van mijn opa was Jaap. De roepnaam van mijn overgrootvader (van vaders zijde) was echter ook Jan. Vandaar dat vader Termes alle stukken altijd ondertekende met Jan Termes jr. De schrijver heeft het echter over de in Zandvoort bekende anekdote van de "eenvoudige"strandpachter die de "hoge heren" ingenieurs terechtwees en gelijk kreeg i.v.m. de veranderde stromingen langs de Noordzeekust door ingrijpen van de mens en de invloed daarvan op zand toe- en afvoer. Ik neem aan dat het hier over mijn opa Jaap gaat, geboren op 8 oktober 1870 en overleden op 9 oktober 1930.

Huize "Sterre der Zee"

3 september 1919 – 19 juni 1961

Deel 2

Op 5 mei 1929 kondigde Koningin-Moeder Emma aan, dat zij Zandvoort met een bezoek zou vereren. Ook "Sterre der Zee" maakte zich op voor het bezoek van de hoge gaste. De pastoor, de kapelaan en alle zusters stonden voor het huis in de tuin opgesteld. De kinderen die in "Sterre der Zee" logeerden, stonden met vlaggetjes in een lange rij. Het kleinste kind mocht Koningin Emma een bos rozen aanbieden.

Huize "Sterre der Zee" aan het begin van de Hogeweg

Al lange tijd was er behoefte aan ziekenverpleging aan huis, de zg. wijkverpleging. Op 2 mei 1930 kwam er tot vreugde van de katholieke gemeenschap een uitstekende wijkverpleegster in de persoon van Zuster Engelgunde Hesse. Ze kon meteen met haar werk beginnen. Het aantal zusters nam ook toe. Het zusterhuis moest vergroot worden, waarbij er voor alle twaalf zusters een behoorlijke slaapplaats werd gecreëerd. Dat de dorpsbewoners de zusters nog steeds goedgezind waren, bleek uit het aanbod om de zandwoestijn rondom het huis kosteloos te veranderen in een mooie bloementuin. Nu werden nog aan de buitenkant beneden serres en boven balkons aangebouwd, waardoor het huis een nog ruimer en mooier aanzicht kreeg. Bovendien konden de dames en de kinderen daar heerlijk genieten van de zon. Als herstellingsoord voldeed het huis "Sterre der Zee" heel goed. De eerste jaren werden er alleen in de maanden juli en augustus kinderen opgenomen om verpleegd te worden. In de jaren daarna waren er het hele jaar door 25 tot 30 kinderen, die ook wel "vakantiekinderen" genoemd werden.

1930

Enkele namen van zusters waren Zr. Johanilla, die dagelijks in de keuken veel te doen had; zij leidde daarbij ook nog meisjes op in de kookkunst. Zr. Milburga bracht met haar blijde karakter troost en vreugde aan de oudere dames. Zr. Salvia, Zr. Evagria en Zr. Gaudiosa maakten zich dienstbaar bij het verzorgen van de kinderen en het verrichten

Huize "Sterre der Zee" achterzijde

van huishoudelijk werk. Ook de zusters onderwijzeressen hebben naast hun werk op school veel bijgedragen tot het goede verloop van het werk in "Sterre der Zee". In diezelfde tijd kwam er een aanvraag van een familie uit Amsterdam. Zij wilde graag de villa "Pretoria" huren voor drie jaar á f 1.000,- per jaar. Ook een familie uit Zandvoort huurde voor één jaar voor f 900,- de villa "Duinoord". Intussen werd op verzoek van de huurders van villa "Pretoria" aan de voorzijde een serre gebouwd, waar de zieke mevrouw kon genieten van de zon. In oktober 1930 werd er in de hoek van de tuin een mooi tuinhuisje geplaatst. In 1931 kwamen er veel aanvragen van pensiongasten en de stroom kinderen hield ook aan. Aan het huis moest veel verbeterd worden en men had het geld o.a. nodig voor wasbakken in de keuken en een 2e hands wasketel.Voorts moesten de twee villa's en "Sterre der Zee" aan de buitenkant geschilderd worden. Dit alles moest betaald worden uit de opbrengst van het werk van de zusters. Het aantal leerlingen op de scholen nam nog steeds toe en in 1932 kwam er voor de twee hoogste klassen van de jongens een onderwijzer, de heer J.G. Crabbendam. Ook kon men toen een goed geregelde avondschool beginnen. Na het eerste jaar legden 30 leerlingen met goed gevolg een examen af. Op 3 maart 1932 werkten de zusters twaalf en een half jaar in Zandvoort. Dat feest is niet onopgemerkt voorbijgegaan. De hele katholieke parochiegemeenschap vierde dat vrolijk mee. In de kerk sprak pastoor Wijnker zijn waardering uit in een enthousiaste preek, waarin hij niets dan dank kon zeggen aan alle zusters die zich altijd zo ijverig van hun taken kweten. Er werd veel gefeliciteerd en in de bloemetjes gezet. Het mooiste cadeau was het model van een groot Heilig Hart beeld voor in de zusterstuin. Op 1 juni 1932 werd het beeld midden in de tuin geplaatst, versierd met de mooiste takken en bloemen en op 6 juni vond de plechtige intronisatie plaats. Vele parochianen stonden rondom het beeld.

1936

Tot nu toe had "Sterre der Zee" steeds vol gezeten met dames en kinderen die daar om gezondheidsredenen waren. Men begon te voelen dat het huis een inrichting had die niet aan de wettelijke voorschriften voldeed. Een leegloop begon met als gevolg een groot financieel verlies. Toch werd het huis nog aan de buitenkant geschilderd om het een vriendelijk en fris aanzicht te geven. In 1936 werd Pastoor Wijnker door de bisschop verplaatst naar Dordrecht en pastoor Van Diepen volgde hem op. Na 1937 werden de bewoners en de zusters door veel ziekten bezocht. Intussen ging het werk door, maar het viel de zusters steeds zwaarder. Op zekere dag kwam er een controleur van overheidswege de brandveiligheid, de verlichting en de verwarming controleren. Het duurde toen niet lang meer of in het hele huis was elektriciteit. Het aantal

naaischoolleerlingen liep achteruit met als gevolg dat in september 1937 besloten werd de naaischool voorgoed te sluiten. In 1938 werd "Villa Pretoria" voorzien van een nieuw dak en geschilderd.

1938

De Duitse keizer bracht een bezoek aan Zandvoort. In Hotel "De Lichttoren" zou hij zijn intrek nemen. Zr. Innocentia (Hollandse) en Zr. Auguste (Duitse) wandelden eens langs de boulevard in de hoop de keizer te ontmoeten. En wat een verrassing. De keizer stapte uit zijn auto en begroette de zusters met een handdruk. Hij vroeg naar hun werk hier en toen hij hoorde, dat Duitse en Hollandse zusters in één school werkten vroeg Zijne Majesteit: "Kunnen de zusters met zo'n verschillende nationaliteit nogal met elkaar opschieten?" De zusters konden die vraag bevestigend beantwoorden.

Het werd weer een druk jaar met veel gasten. De inkomsten waren bevredigend. Er kon weer aan het huis gesleuteld worden. De waskeuken kreeg een nieuw dak en de tuin werd eens goed onder handen genomen. In 1939 was het huis zo goed bezet dat er aanvragen moesten worden afgewezen. Het begon onrustig te worden in het land. Men was bang voor het uitbreken van de oorlog. Het gevolg was dat pensiongasten en kinderen verdwenen en opnieuw waren er geldzorgen. Een familie uit Breda vluchtte naar Zandvoort en huurde kamers in "Villa Pretoria". Eind 1939 zocht een aantal zusters uit Rotterdam voor enkele weken haar toevlucht in Zandvoort.

Huize "Sterre der Zee" in de avond

1940

Op 10 mei 1940 brak de oorlog uit. Spanningen in en rondom het huis namen toe. Nog enkele kinderen bleven er die winter. In de nacht van 11 op 12 september beschadigden tot dusverre nog steeds onbekend gebleven mannen het beeld in de tuin. De handen waren er af geslagen en lagen onder het beeld op de grond. Bloempotten waren omvergegooid en hekken beschadigd. Pastoor en Kerkmeesters deden aangifte bij de Duitse en Nederlandse politie. Katholieken en niet-katholieken spraken schande over dit ergerlijk vandalisme. Er kwamen al gauw van alle kanten giften binnen om het beeld te laten restaureren. Tot grote vreugde van velen was het beeld een week later alweer hersteld.

Het verduisteren van het huis kostte veel moeite. Vaak kregen zij vermaningen van de bezetters dat ze de ramen beter moesten afschermen.

Eén van de pensiongasten zorgde voor een grote rol dikke, bruine gordijnstof. Met vrouw en macht werden er toen dag en nacht gordijnen genaaid.

De oorlogsjaren 1941 en 1942 gin-

gen betrekkelijk rustig voorbij. Er was een goed aantal pensiongasten en er waren om en nabij twintig kinderen. Wegens de tijdsomstandigheden durfde men niet méér gasten aan te nemen. Bovendien was het eten niet al te royaal. De zusters van de Mariastichting en van IJmuiden konden zo nu en dan wel eens wat brengen. Mensen uit de parochie hadden ook wel eens wat over voor de kinderen. O.a. de heer P. van den Berg bracht een paar maal per week resten groenten uit zijn zaak naar "Sterre der Zee" en zo rolde men deze moeilijke tijd door. Dikwijls moesten de zusters aan de vraag van de Duitse Keizer denken; "Kunnen de zusters met een zo verschillende nationaliteit wel goed met elkaar opschieten?" Dat opschieten werd nu toch wel af en toe eens op de proef gesteld. Geen wonder. Allen leefden onder een bijna ondraaglijke spanning.

7 November 1942

Zandvoort wordt opgeschrikt door het bevel: heel Zandvoort moet evacueren! Dus ook "Sterre der Zee" moest ontruimd worden. De gasten trokken naar hun familie, met groot verdriet. De ouders kwamen hun kinderen halen. Allen hoopten spoedig weer terug te kunnen komen. Begin december was het huis leeg. "akelig leeg." De pastoor deed alle moeite om nog zes zusters in het huis te laten wonen, om zo goed en zo kwaad als het ging de scholen draaiende te houden. Maar dat werd niet toegestaan. Er waren immers toch zo goed als geen kinderen meer om de scholen te bezoeken. Wekenlang hebben de zusters met alle spullen ingepakt gezeten. Ze wilden het huis niet zomaar verlaten. Paraat echter om elk ogenblik te kunnen vertrekken. Het is te begrijpen dat dit geen ideale toestand was. Het was dan ook eigenlijk een uitkomst toen op 23 december het huis onvoorwaardelijk ontruimd moest worden. De hele dag werden er grote verhuiswagens volgepakt met huisraad, waar voor de pastoor en de kerkmeesters een goede opslagplaats hadden gevonden. Het was een dag van sjouwen en slepen. Kerstmis werd nog in een bijna leeg huis doorgebracht. Daarna gingen 5 zusters naar andere huizen, de rest had op 3 december1942 het huis verlaten.

1942-1945

De zusters werkten in verschillende huizen in het land. Twee zusters bleven er aan de school verbonden. Dat was om de paar leerlingen die nog in Zandvoort over waren onderricht te geven. Ze reisden elke dag op en neer van Aerdenhout naar Zandvoort, vaak te voet. De bevrijding hebben de zusters niet in Zandvoort meegemaakt.

Begin 1945 kwam de toestemming om zich in juli weer in Zandvoort te vestigen. Ondanks het feit, dat er bijna op alle huizen van de congregatie zusters te kort waren, wist men er toch enkele voor Zandvoort vrij te maken, waaronder twee die reeds voor de evacuatie jarenlang in Zandvoort gewerkt hadden. Op 8 augustus kwamen er alweer 45 kinderen en in september begon de school weer. De kamers voor de pensiongasten en ouden van dagen kregen een goede beurt en er werd weer heel wat werk verzet. Het was nog niet gunstig gesteld met het verkrijgen van voedsel, kleding enz., maar de zusters werden enorm geholpen door de bevolking en de Mariastichting liet ze ook geen gebrek lijden. In 1946 kon er een vijfde leerkracht op de lagere school worden benoemd. In de daaropvolgende jaren probeerde "Sterre der Zee" zoveel als mogelijk de zaken weer op orde te stellen door alle kamers schoon te maken voor de gasten en de lokalen voor de kinderen. In 1953 werd besloten geen pensiongasten meer te nemen maar liever ouden van dagen. Ze namen ook wat meisjes in dienst om te helpen bij de verzorging. De lagere school kreeg een overbruggingsklas wegens het grote aantal gerepatrieerden uit het voormalige Nederlands-Indië. Ook kwam er weer het verzoek om meisjes op te leiden voor het naaiexamen. De naaischool werd geves-

Dankzij het bord weten we dat deze foto in de dertiger jaren gemaakt is.

tigd in een locatie van het Patronaat, het huidige gebouw "De Krocht". In de directe omgeving kwam er een nieuwe kleuterschool, prachtig gelegen in de duinen. Zo konden alle leerlingen die opgegeven waren genieten van een mooi nieuw gebouw.

Er waren te weinig kachels en het huis was vochtig. De kachels in de leerschool moesten toen nodig vernieuwd worden en er werd een zusters ging hoofdzakelijk uit naar de bejaarde mensen die in hun huis woonden.

1957

Op 1 februari 1957 werd mijnheer Bosman aangesteld als hoofd van de Mariaschool. De zusters bleven als leerkracht aan de school verbonden. De taak van de zusters in "Sterre der Zee" werd steeds zwaarder en in 1959 kwamen zij tot de ontdekking dat zij wel degelijk te veel oude ters van een andere congregatie te krijgen. Maar toen ook dat mislukte richtte hij een stichting op om tenminste het werk in "Sterre der Zee" voort te zetten.

1961

Op 1 juni 1961 zou een lekendirectrice in functie treden. De bejaarden van het huis, die hoorden wat er ging gebeuren, waren radeloos. Van de nieuwe stichting kwamen er al gauw mensen kijken. Het

Door een paar meter naar rechts te gaan staat de kerktoren er nu ook op.

oliegestookte verwarming aangelegd. Dat moest allemaal in de grote vakantie gebeuren en op 2 september van dat jaar was alles netjes in orde. Het jaar 1955 werd gekenmerkt door nogal wat vervanging van zusters. Helaas moesten een paar zusters op attest van de dokter rust nemen. Gelukkig konden twee flinke leerkrachten hun taak overnemen. De bisschoppelijke visitator, die elk jaar de congregatie kwam visiteren vond de privacy van de zusters maar zo zo. De zorg van de mensen in huis hadden die veel zorg behoefden. Na elkaar werden vier mensen ernstig ziek en overleden na een langer of korter ziekbed.

In september 1960 maakte de congregatie aan het kerkbestuur bekend dat zij niet langer de verzorging van "Sterre der Zee" op zich kon nemen, wegens gebrek aan krachten. Dat sloeg er even in! De pastoor probeerde nog de zusters te behouden voor de scholen. Toen dat niet gelukte, probeerde hij nog om zus-huis moest nodig verbouwd en gemoderniseerd worden! Binnen enkele maanden lag het hele huis overhoop. De zusters bleven nog tot 1 juni 1961. Enkele zusters leidden de nieuwe directrice in. Dat duurde ongeveer drie weken. Een verzorgster, een kookster en drie dames voor de huishouding namen het werk op 19 juni 1961 volledig over.

Op zondag 18 juni werd in de parochiekerk een plechtig afscheid gevierd. Er werd gezongen door het

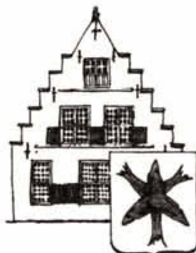
Het zicht vanuit de villa's, lang voordat het in 1919 Huize "Sterre der Zee" werd. Foto omstreeks 1900.

gemengd kerk- en kinderkoor. De pastoor bedankte de zusters voor de vele werken, die zij tijdens hun 42-jarig verblijf in Zandvoort voor de parochie, de kinderen, de bejaarden en de pensiongasten verricht hadden. Van 12.00-14.00 uur werd in de Krocht een receptie gehouden. Aanwezig waren o.a. het kerkbestuur, het nieuwe stichtingsbestuur en de zojuist aangestelde Pastoor Cleophas voor de parochie. Pastoor Van Diepen had te kennen gegeven, dat hij zijn oude dag in "Sterre der Zee" wilde doorbrengen. Het kerkbestuur bood elke zuster een missaal of meditatieboek aan en het stichtingsbestuur geld, zodat de zusters een cadeau naar eigen keuze konden uitzoeken. De heer v/d Meye schonk elke zuster een paar leren pantoffels. Dat deed hij, omdat in de oorlogsjaren zijn vader zijn schoenmakersvak had kunnen voortzetten in één van de kamers van "Sterre der Zee". Nadat ook de directrice de zusters geprezen had voor het werk dat zij onder meestal moeilijke omstandigheden vele jaren hadden verzet, volgde een lange stoet parochianen, badgasten, schoolkinderen en oud-leerlingen. De zusters beloofden Zandvoort niet te vergeten in hun gebed. Als verrassing werden de zusters, de bejaarden en de kinderen getrakteerd op een film van de Wiener Sängerknaben. De volgende morgen kwamen er drie particuliere auto's en nadat ze allemaal een boeket anjers ontvangen hadden, stapten de zusters met tranen in de ogen in de auto's en vertrokken naar klooster Alverna te Aerdenhout. Daar werden ze liefdevol ontvangen om van enkele weken rust en ontspanning te genieten, na de vele moeilijkheden en stress van de laatste tijd. Het huis "Sterre der Zee" heeft niet lang meer als verzorgingshuis gefunctioneerd. Het werd uiteindelijk verkocht en het Heilig Hartbeeld is waarschijnlijk gesneuveld toen het gebouw werd gesloopt.

Zuster Engeline (Nellie) van den Berg, Klooster Alverna

GENOOTSCHAP
"OUD ZANDVOORT"

Opgericht 11 december 1970

e-mailadres: genootschap_oud_zandvoort@hotmail.com

Ledenadministratie:
Adreswijziging &
aanmelden nieuwe leden:
mevrouw E. Hoogervorst-Schuiten
Oosterstraat 1, 2042 Zandvoort
023-571 81 77
r_hoogervorst@hotmail.com

Na lid geworden te zijn van het GOZ, ontvangt u het *eerstkomende* (kwartaal)nummer van "De Klink"

Contributie:
Minimaal € 9,25 binnen Zandvoort
Minimaal € 13,85 buiten Zandvoort
(incl. verzendkosten), per jaar

Bankrelatie:
ABN-AMRO te Zandvoort
rekeningnr. 56 57 38 305
Giro-rekening. 4206723 t.n.v.
Genootschap "Oud Zandvoort"

Bestuur:
Voorzitter:
ing. G.A. Cense
Kostverlorenstraat 115
2042 PL Zandvoort
023-571 5715
ger@cense.nl

Vice-voorzitter:
Ankie Joustra-Brokmeier
023-571 5155
ankiebrok@freeler.nl

ir. C. Wagenaar, 023-571 3999

Secretaris:
Arie Koper, 023-571 8441

Penningmeester:
M.A.J.M. Crabbendam,
023-571 2514

Leden:
Cor Draijer, 023-527 3730
cor@draijer.net

J. Kerkman Azn, 023-571 5013

Jaap Paap, 023-571 5168
jens-paap@hetnet.nl

Wouter Keur, 073-621 7222
wahkeur@planet.nl

"De Klink" ISSN 1384-7082

Het blad "De Klink" is een kwartaal uitgave van het Genootschap "Oud Zandvoort" en wordt samengesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van het genootschap.
Met het uitgeven van het blad streeft het bestuur naar een grotere bekendheid van de geschiedenis van Zandvoort en het bevorderen van de belangstelling hiervoor.

Redactie "De Klink"

Peter Bluijs, (hoofdredacteur)
Brederodestraat 28
2042 BE Zandvoort
023-571 82 92 (na 19.00 uur)
p.bluijs@hetnet.nl

Jaap Kerkman Azn
Burg. Beeckmanstraat 24
2041 PN Zandvoort
023-571 50 13

Arie Koper
023-571 84 41
arie.koper@casema.nl

Thys Ockersen
023-571 80 27

Harry Opheikens
023-571 48 84
hopheikens@hotmail.com

Nel Sandbergen-Kerkman
023-571 21 96
hsandbergen@hetnet.nl

Losse Verkoop "De Klink"
Bruna Balkenende, Grote Krocht
ISSN 1384-7082